

VERGİ PUSULASI

4.yıl

Maliye Denetim Elemanları Derneği
3 Aylık Yayını

VERGİ PUSULASI

Sayı 1

Tarih Temmuz/2022

Sahibi Maliye Denetim Elemanları Derneği Adına Dernek Başkanı
Halit İslam EKMEN

Genel Yayın Yönetmeni Naciye TAŞKESEN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Ufuk KAYNAR

Dış İlişkiler Koordinatörü Mehmet Nazmi TOR

ve Reklam Sorumlusu

Yayın Kurulu Şenay OTO

Ayfer KAYACAN

Funda ŞAHİN

Fırat DEMİR

Hüseyin PEKMEZCİLER

Sinan UYGUR

Adem YALÇIN

Rıdvan ÖNDER

Nasuh ERDÖNMEZ

Ankara Temsilcisi Behiç BARIŞIK

İzmir Temsilcisi Kazım ATİK

Makale Göndermek İçin yayin@mded.org

Dizgi ve Görsel Tasarım Bi'Motion Media

Yayın Satış Ve Yazışma Adresi Finanskent Mah. Finans Cad. Sarphan Finans Merkezi
Sitesi B Blok No:5/B No:333 Ümraniye/İstanbul
(212) 909 13 10 yayin@mded.org www.mded.org

Baskı Cilt Besabes Matbaacılık Yayıncılık LTD. ŞTİ.

Melih Gökçek Bulvarı Eminel İş Merkezi Kat:1 No 18/80

Yenimahalle / Ankara (312) 395 09 34

Yıllık Abone Bedeli 300,00 TL (KDV Dahil)

- Dergimiz 3 AYLIK DERGİ olup, gönderilen makaleler en az 1 tanesi 10 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan 2 okuma komisyonu üyesi tarafından okunmaktadır.
- Okuma komisyonu tarafından uygun görülen makaleler yayın kurulu kararı ile yayımlanmaktadır. Yazım ve yayın kuralları derginin son sayfasında yer almaktadır.
- Vergi Pusulası Dergisinde yer alan yazı, tablo, şekil veya resimlerin telif hakkı Maliye Denetim Elemanları Derneğine aittir. Bir bölümü veya tamamı Dernek Yönetim Kurulu yazılı izni olmaksızın kopyalanamaz ya da basılamaz yazılardan alıntı yapıldığında kaynağın belirtilmesi gerekmektedir.
- Vergi Pusulası Dergisinde yayımlanan yazıların bilimsel ve etik sorumluluğu yazarlara aittir. Bu yazılar Hazine ve Maliye Bakanlığı'nun veya Vergi Denetim Kurulu'nun görüşü olarak değerlendirilemez

Yazı Danışma Kurulu

ADI - SOYADI	UNVANI	GÖREV YERİ
Naciye TAŞKESEN	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Adile ECEMİŞ GÜLEÇ	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Çiğdem GÜNEŞ AŞIK	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Mikail OKYAY	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Hasan AYZİT	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Fırat DEMİR	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Bayram MAVİ	Hazine ve Maliye Müfettişi	Teftiş Başkanlığı
Cihad ULUS	Vergi Müfettişi	Ankara Sektörel-1
Adem YALÇIN	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Hüseyin SUNGUR	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Behiç BARIŞIK	Vergi Müfettişi	Ankara Sektörel-1
Kürşat ÖZTÜRK	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Yusuf YILDIZ	E. Vergi Müfettişi	Özel Sektör
Sedat KANLI	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Salih YILMAZ	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Sinan UYGUR	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Ahmet YAVUZ	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
İkbal BAŞ	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Rıdvan ÖNDER	Vergi Müfettişi	Ankara Sektörel-1
Bilal KABASAKAL	Vergi Müfettişi	Ankara Sektörel-1
Emre SEZER	Vergi Müfettişi	Ankara Sektörel-1
Sercan KOÇ	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Mehmet SUBAŞI	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
İbrahim Eren ARSLAN	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Yusuf KARATAŞ	Vergi Müfettişi	Ankara Sektörel-1
Ferhat ATAKUL	Hazine ve Maliye Müfettişi	Teftiş Başkanlığı
Halit İslam EKMEN	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Pelin ÇOŞKUN	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Harun DOĞAN	E. Vergi Müfettişi	Özel Sektör
Uğur KÜÇÜKKAHYAOĞLU	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Kamil SIR	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Ramazan EFE	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Hasan KAYA	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Zehra DURKUN	Hazine ve Maliye Müfettişi	Teftiş Başkanlığı
Murat DÖNMEZ	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Cevdet KAPLAN	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Haluk AMİL	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1
Naci KAYAÖZÜ	Vergi Müfettişi	Ankara Sektörel-1
Sibgatullah İMAMOĞLU	Vergi Müfettişi	Ankara Sektörel-1
Alican KARABULUT	Vergi Müfettişi	Ankara Sektörel-1
Naci KAYAKÖZÜ	Vergi Müfettişi	Ankara Sektörel-1
Mehmet Nazmi TOR	Vergi Müfettişi	İstanbul Sektörel-1

ÖNSÖZ

Değerli Okurumuz,

Maliye Denetim Elemanları Derneği üyelerinin değerli katkıları ile hazırlanan Vergi Pusulası isimli süreli yayınınızın ilk sayısını okurlarımız ile buluşturmanın gururunu yaşamaktayız. Hazine ve Maliye Bakanlığının önemli ve saygın mensuplarının bünyesinde barındıran Maliye Denetim Elemanları Derneğinin misyonu merkezi denetim elemanı kültürü ile yetişen kıymetli üyelerimiz ve tüm maliye camiasını kucaklamaktır. Bu yolda atılacak en kıymetli adımın üretmek ve paylaşmak olduğunun bilinci ile dergimizin ilk sayısını siz değerli okurlarımızın dikkatine sunuyoruz.

On makaleden oluşan dergimizin ilk sayısında tüm okurlarımız için faydalı olacağını düşündüğümüz soru-cevap, yargı kararları, güncel özelge bülteni, güncel mevzuat bölümlerine ve pratik bilgilere de yer vermekteyiz. Tamamı Sektörel Denetim Daire Başkanlıklarında görevli müfettişler ve akademisyenlerce hazırlanan dergimizin ilk sayısında finans sektörü, kripto paralar, ödeme sistemleri, varlık yönetim şirketleri, yeniden değerlendirme, değerli konut vergisi ve başkaca vergisel konulara ilişkin faydalı bilgiler yer almaktadır.

Dergimizin ilk sayısında emeği geçen tüm yazarlarımız, yazı danışma kurulu üyelerimiz ve kıymetli okurlarımıza teşekkür ederiz. Faydalı olması dileğiyle...

Vergi Pusulası Dergisi
Yayın Kurulu

ELEKTRONİK PARA VE ÖDEME KURULUŞLARININ ELDE ETTİĞİ KOMİSYON VE BENZERİ GELİRLERİN VERGİ KANUNLARI KARŞISINDAKİ DURUMU

Emre SAVCI

Vergi Müfettişi

ORCID Numarası: 0000-0002-3793-7441

ÖZET

Geleneksel finansal işlemlerinin, teknolojik donanım ve yazılımlar ile birleştirilmesi sonucunda ortaya çıkan gelişmiş bankacılık sistemi veya finansal veri sistemi olan finansal teknoloji (fintech) kuruluşları son yıllarda hayatımızda etkin rol almaktadır. Fintech ürünü olan elektronik para ihracı ve ödeme hizmetleri için 20.06.2013 tarihli 6493 sayılı yasa ile sektöre yönelik düzenlemeler getirilmiştir.

Sektörde faaliyet gösteren elektronik para ve ödeme kuruluşlarının; fatura ödemelerine aracılık, sanal pos ve mobil ödeme, elektronik para ihracına ilişkin ödeme ve para havalesi hizmetlerinden elde ettikleri gelirlerin vergi kanunları yönünden değerlendirilmesi makalemizin konusunu oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fintech, E-para, E-ödeme

1. GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişerek ekonomiyi bütünleşmesi sonucu, tüketicilerin istek ve ihtiyaçları daha fazla artmış ve farklılaşmıştır. İçinde bulunduğumuz çağda geniş bilgi ağları sayesinde, dünyanın her yanına sipariş verebilir veya sipariş gönderebiliriz. Türkiye’de bilişim ve iletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler ışığında, kağıt para ve diğer kağıt bazlı ödeme araçları yerine otomatik ödemeler ve elektronik ödeme araçlarına hızlı bir geçiş yaşanmıştır.

Finansal Teknoloji (Fintech); geleneksel finansal işlemlerinin, teknolojik donanım ve yazılımlar ile birleştirilerek çok daha gelişmiş bankacılık sistemi veya finansal veri sistemidir. Her geçen gün teknolojinin ilerlemesiyle fintech kuruluşları, sunduğu hizmetler bakımından ağını hızla genişletmektedir.

Toplu kalabalıklar veya geniş kitleler tarafından internet ve teknolojinin yaygın kullanımı ve yeniliklere ihtiyaç duyulmasıyla fintech kuruluşlarının etkinliği artmaktadır. Nitekim, Covid-19 pandemisi ile birlikte elektronik ticaret ve internet günümüzde daha fazla kullanılmakta olup, alışkanlıklarımız hızlı bir şekilde değişmeye başlamıştır. Bu durum finansal teknolojinin etkinliğini geniş tabanlara yaymıştır. Her geçen gün gelişmeye müsait olan bu alanın gelecekte yapay zekânın da etkinliği ile birlikte, daha yoğun hayatımızda olacağı aşikârdır.

Bankacılık sektörünün artık bütüncül bir müşteri deneyimi olarak değerlendirildiği günümüzde, finans sektörü dışında kurulan

start-up’ların bankalar tarafından sunulan hizmetlerde rekabette öne çıktığı bir gerçektir. Fintech şirketleri fonlama, ödeme sistemleri, elektronik cüzdan, elektronik ticaret, elektronik sigorta ve belki de hepsinden çok gündemde yer bulan kripto paralar gibi alternatif ürünlerle donanmış bulunuyor.

İlk dönemlerde öncelikle gelişmiş ülkelerde kabul gören dijital bankacılık sonraki dönemde dünya nüfusunun yoğunlaştığı Asya ve Latin Amerika ülkelerinde de hızlanarak, gelişmekte olan tüm ülkelerde hızla büyüme kaydetmeye devam ediyor. 2015-2020 yılları arasındaki 5 yıllık dönem içerisinde global arenada fintech alanına ortalama her yıl yaklaşık 30 milyar dolar yatırım yapıldı. Küresel fintech piyasasının 2019 sonu itibarıyla 5,5 trilyon USD büyüklüğe ulaştığı tahmin ediliyor.

Fintech kuruluşlarının işlemlerini aşağıdaki şekilde örneklendirebiliriz.

- Para transferi,
- Para yatırma-çekme,
- Ödeme işlemleri,
- Fatura ödeme aracılık hizmetleri,
- Ödeme aracının ihracı (e-para),
- Para yönetim istatistikleri,
- Mobil ödeme,
- Bağış, hediye vs.

Görüldüğü üzere yapılan işlemlerin birçoğu geleneksel finans işlemlerinde var olan enstrümanlar olmakla birlikte uygulama açısından birbirinden farklılıklar göstermektedir. Fintech kuruluşları ile yapılan işlemler kullanım açısından daha kolay, prosedürlerden uzak, çok daha hızlı ve mobil uygulamalar yoluyla kolaylıklar sağlamaktadır. Teknolojik finansman

işlemleri için internet ve işletim sistemine sahip bir cihaz (bilgisayar, laptop, akıllı telefon vs.) yeterli olup, fintech kuruluşları bunlar sayesinde çok fazla şubeye ihtiyaç duymamaktadır. Fintech kuruluşlarının sunduğu hizmetler internet sayesinde hızlı bir şekilde gerçekleşmekte olup, müşteriler nakdi işlemler için banka şubelerine yönlendirilmektedir.

Bu kapsamda normal bankacılık işlemleri ile fintech kuruluşlarının sunduğu hizmetler arasında farklılığı barındıran en temel ayrımların; işlemlerin 7/24 yapılabilmesi, işlemlerin hızlı sonuçlandırılması, komisyon oranlarının düşüklüğü, hediye verilmesi (e-para vs.) ve kolay ulaşılabilirlik olduğunu söyleyebiliriz. Fintech kuruluşlarının sunduğu bu avantajlar tüketiciyi bu alanlara yönlendirmektedir.

Bu yazımızda elektronik para ve ödeme kuruluşlarına ilişkin 6493 sayılı “*Ödeme Ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri Ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun*” çerçevesinde sektörün işleyişine ilişkin ve yetkili otorite hakkında bilgi verilecektir. Devamında ise elektronik para ve ödeme kuruluşlarının elde ettiği gelirlerin vergi kanunları karşısındaki durumuna ilişkin açıklamalar yapılacaktır.

2. E-PARA İHRACI VE E-ÖDEME HİZMETLERİNE İLİŞKİN GETİRİLEN DÜZENLEMELER

Elektronik para ve ödeme kuruluşlarının usul ve esaslarını düzenleyen yasal mevzuat, 20.06.2013 tarihli 6493 sayılı “*Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme*

Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanunu”dur.

6493 sayılı Kanun’unun 1’inci maddesi gereği **ödeme sistemi**; üç veya daha fazla katılımcı arasındaki transfer emirlerinden kaynaklanan fon aktarımlarının gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla yapılan takas ve mutabakat işlemleri için gerekli altyapıyı sunan ve ortak kuralları olan yapıyı ifade etmekte iken ödeme kuruluşu; ödeme hizmeti sağlamak ve gerçekleştirmek için 6493 sayılı Kanun kapsamında yetkilendirilmiş tüzel kişiyi ifade etmektedir.

Elektronik para; elektronik para ihraç eden kuruluş tarafından kabul edilen fon karşılığı ihraç edilen, elektronik olarak saklanan, kanunda tanımlanan ödeme işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılan ve elektronik para ihraç eden kuruluş dışındaki gerçek ve tüzel kişiler tarafından da ödeme aracı olarak kabul edilen parasal değeri ifade etmektedir.

Elektronik para ihraç eden kuruluşlar;

- 6493 sayılı Kanun kapsamında elektronik para ihraç etme yetkisi verilen tüzel kişiyi,
- 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki bankaları ve Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketini ifade etmektedir.

6493 sayılı Kanun çerçevesinde usul ve esasları düzenleyen yetkiler Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’na (BDDK) verilmiştir. 01.01.2020 tarihi itibarıyla ise bu yetki BDDK’dan alınarak T.C. Merkez Bankası’na (TCMB) devredilmiştir. Buna göre elektronik para ve ödeme kuruluşlarının sektörüne yönelik düzenlemeler, faaliyet izinleri, lisansları, kontrolü ve yaptırımları T.C. Merkez Bankası’ndadır.

Elektronik para ve ödeme sistemlerinin kabul görmesi ve yaygın kullanımı beraberinde birçok riski de getirmektedir. Yeni argümanlar kabul görmeye başladıkça devlet mekanizması daha çabuk işler ve hızlı refleks gösterir. Bu sebepten olsa gerek ki; elektronik para ve ödeme kuruluşlarında yeni otorite T.C. Merkez Bankası olmuştur.

Ödemeler alanında yaşanan hızlı gelişmeler, etkin karar alma mekanizmasının işletilebilmesi için dünya pratiklerine uygun bir şekilde TCMB ile BDDK arasında oluşturulan ikili düzenleme ve kontrol mekanizmasının tek bir çatı altında toplanmasını elzem kılmıştır. Bu ihtiyaç bilişim ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler ile ödemeler alanındaki yeni ürün ve uygulamaların geldiği noktanın kaçınılmaz bir sonucudur. Teknolojik gelişmelerin mevcut durumunda “ödeme sistemlerinin kesintisiz çalışmasının garanti altına alınması”, hem fiyat istikrarı hem de finansal istikrarın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

3. SEKTÖRDE ELDE EDİLEN GELİRLERİN VERGİSEL DURUMU

Elektronik para ve ödeme kuruluşları yapmakta oldukları işlemlerin birçoğundan komisyon, ücret vb. adlar altında gelir elde etmektedir. Yazımızın bu kısmında bu gelirlerin vergilendirilmesi hakkında bilgi vereceğiz.

3.1. Bankerlik İşleminin Vergilendirilmesi

3.1.1. Mükellefiyet

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28'nci maddesi hükmü, banka ve sigorta muameleleri vergisinin konusunu;

“Banka ve sigorta şirketlerinin 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar (kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım - satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla lehlerine kalan paralar ile mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar dahil) da banka muameleleri vergisine tabidir.

90 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini esas işigal konusu olarak yapanlar bu Kanunun uygulanmasında banker sayılırlar. Bir şahsın münhasıran altın alım ve satımı ile uğraşması banker sayılmasını gerektirmez.” şeklinde belirlemiştir.

6802 sayılı Kanunu'nun 28'nci maddesinin 2'nci fıkrası hükmü gereği, bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla

nakden/hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisinin (BSMV) konusuna girmektedir. Banka muamele ve hizmetlerini **esas iştigal konusu olarak yapanların** banker sayılacağı ise mezkur kanunun 28'nci maddesinin 3'üncü fıkrasında hüküm altına alınmıştır.

“Esas iştigal konusu olarak yapmak” ibaresinden ne anlaşılması gerektiği, vergi idaresinin çıkardığı 87 Seri No'lu Gider Vergileri Tebliği ile açıklanmıştır. İlgili tebliğ hükmü gereği; *“Esas itibariyle 6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemler, ilgili kanunlar uyarınca verilen yetki veya izin ile yapılabilecek işlemlerdir.”* Buna göre banka ve muamele hizmetleri (6802 sayılı Kanunu'nun 28.madde parantez içi hükümleri dahil), ilgisine T.C. kanunları uyarınca verilen yetki ve izinler çerçevesinde ise, izin verilen kişi banker sayılmaktadır. Aynı tebliğ ile yapılan belirleme gereği bankerlerin sadece 6802 sayılı Kanunu'nun 28'inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen işlemleri dolayısıyla lehe aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olmakta, diğer işlemleri ise katma değer vergisine (KDV) tabi olmaktadır.

Elektronik para ihraç kuruluşları ve ödeme kuruluşları 6493 sayılı yasa çerçevesinde, TCMB'nin (01.01.2020 tarihi öncesi BDDK) verdiği yetki ve izinler ile faaliyet gösterdiğinden, ilgili kuruluşlar banka ve muamele hizmetleri için banker sayılmaktadır.

Banker sayılan elektronik para ve ödeme kuruluşları tarafından, ödeme hizmeti kullanıcısına verilen hizmetler nedeniyle tahsil edilen komisyon, ücret vb. tutarları üzerinden (01.09.1998'den geçerli olmak üzere 98/11591 sayılı Bakanlar

Kurulu Kararı ile belirlenmiştir) genel oran olan %5 BSMV hesaplanması gerekmektedir.

3.1.2. Vergileme

Elektronik para ve ödeme kuruluşlarının banka ve sigorta muameleleri vergisinin yönünden vergilendirilmesine ilişkin açıklamalar, 91 Seri No'lu Gider Vergileri Tebliği açıklamaları çerçevesinde yazımızın bu bölümünde yer almaktadır.

3.1.2.1. Fatura Ödemelerine Aracılık Hizmetlerinde Vergileme

Ödeme kuruluşlarınca, fatura ödemesini yapandan ve/veya faturaya bağlı alacağını tahsil edenden lehe alınan tutarlar banka ve sigorta muameleleri vergisi matrahını oluşturmaktadır. Bu işlemde ödeme kuruluşunun anlaşmalı bir temsilcisinin de olması halinde; işleme aracılık eden temsilcinin de kendi komisyonu üzerinden BSMV hesaplaması, ödeme kuruluşunun ise elde ettiği komisyondan işlem bazında temsilciye aktardığı komisyonu işlem maliyeti olarak dikkate alması ve lehine kalan komisyon bedeli üzerinden BSMV hesaplaması gerekmektedir. Ancak işlem anında ortaya çıkmayan veya işlem anında ortaya çıkmakla birlikte işlemle doğrudan bağlantısı kurulamayan bedellerin çeşitli sebeplerle sonradan temsilciye ödenmesi halinde bu tutarlar işlem maliyeti olarak sayılamayacaktır.

Örneğin; Ödeme Kuruluşu (M) AŞ'nin temsilcisi (R) AŞ tarafından, 10.02.2022 tarihinde tahsil edilen 1.000 TL fatura bedeli için 20 TL komisyon alınmış olup, bu tutarın 15 TL'si (M) AŞ'ye aktarılmıştır. Diğer yandan 28.02.2022 tarihinde (M) AŞ tarafından (R) AŞ'ye belli bir

cironun aşılması nedeniyle ekstra 300 TL ödeme yapılmıştır. Bu örneğimizde (R) AŞ komisyon bedellerinden kendisine kalan 5 TL üzerinden, (M) AŞ ise 15 TL üzerinden BSMV hesaplaması gerekmektedir. İşlem anında ortaya çıkmayan ve işlemle doğrudan bağlantısı kurulamayan 300 TL'nin belli kanallar ile her bir kaleme gelir azaltıcı olarak dağıtılması ve banka ve sigorta muameleleri vergisi matrahının belirlenmesinde işlem maliyeti olarak dikkate alınması mümkün değildir.

İşleme aracılık eden temsilcinin banka ve sigorta muameleleri vergisi mükellefiyeti olmayan bir kişi olması halinde temsilci tarafından kendi payına düşen komisyon tutarı üzerinden katma değer vergisi (KDV) hesaplanması gerekir. Ödeme kuruluşunun ise temsilci tarafından kendisine aktarılan komisyon tutarı üzerinden BSMV hesaplaması gerekir. Yukarıdaki örneğimizde (R) AŞ'nin BSMV mükellefiyeti olmaması halinde; (M) AŞ tarafından 7 TL üzerinden BSMV hesaplanması, (R) AŞ tarafından da kendi payına düşen 3 TL üzerinden KDV hesaplanması gerekmektedir.

3.1.2.2. Sanal Pos ve Mobil Ödeme Hizmetlerinde Vergileme

Sanal POS ve elektronik haberleşme hizmetleri aracılığıyla sunulan mobil ödeme hizmetlerinde, ödeme kuruluşu tarafından lehe alınan paralar üzerinden banka ve sigorta muameleleri vergisi hesaplanması gerekir.

Ödeme kuruluşunun tahsil ettiği komisyonun belli bir kısmını hizmet aldığı bankaya veya başka bir kuruluşa aktarması halinde bu tutar lehe alınan paranın hesabında işlem maliyeti olarak dikkate alınabilir.

3.1.2.3. Elektronik Para İhracına İlişkin Ödeme Hizmetlerinde Vergileme

Elektronik para kuruluşunun ödeme hizmeti kullanıcısıyla yapmış olduğu anlaşma uyarınca tahsil ettiği komisyon tutarları üzerinden banka ve sigorta muameleleri vergisi hesaplanması gerekir.

Örneğin; Beyza Hanım, elektronik para kuruluşu faaliyeti yürüten Savpara AŞ ile anlaşmalı Pelpetrol istasyonlarından 300 TL'lik yakıt almış ve Savpara ile ödemiştir. Savpara AŞ Pelpetrol AŞ'den 15 TL komisyon tahsil etmiştir. Elektronik para kuruluşu şirketi Savpara AŞ tarafından 15 TL komisyon üzerinden banka ve sigorta muameleleri vergisi hesaplanması gerekmektedir.

6493 sayılı Kanunu'nun 18'nci maddesinin beşinci fıkrası gereği; elektronik parayı ihraç eden kuruluşun **sadece kendi mağaza ağında, sadece belirli bir mal veya hizmet grubunun satın alınmasında veya yapılan bir anlaşma sonucunda sadece belirli bir hizmet ağında kullanılabilen ön ödemeli araçlar** kanun kapsamı dışında sayıldığından, bu kapsamdaki elektronik para ihracına ilişkin ödeme hizmetlerini sunan kişilerin banka ve sigorta muameleleri vergisi mükellefiyeti oluşmaz. Ancak toplam büyüklük ve etki alanı açısından TCMB tarafından belirlenecek seviyeye ulaşması durumunda, 6493 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesine TCMB tarafından karar verilebileceği aynı fıkrada belirtilmiştir.

Örneğin; (Başak) start-up giyim şirketi kendi mağazasının internet sayfasında (Başak) cüzdan hesabı ile ödeme hizmeti vermekte ve bu cüzdanı kendi mağaza ağı dışında kullandırmamakta ve

sadece giyim sektörü için kullandırmaktadır. Bay (A), (Başak) Dağıtımın internet sayfasında kendine ait cüzdanına aktardığı 200 TL karşılığı elektronik para ile (M) spor malzemeleri şirketinden eşofman satın almıştır. Bu işlem için (M) spor malzemeleri, (Başak) giyim şirketine 10 TL komisyon ödemesinde bulunmuştur. (Başak) start-up giyim şirketinin ihraç ettiği elektronik para sadece kendi mağaza ağında ve sadece giyim sektöründe kullanıldığı için 6493 sayılı Kanun kapsamı dışında kalmıştır. Böylelikle (Başak) Giyim AŞ'nin elektronik para kuruluşu olarak faaliyeti olmadığından, banker sayılmamakta ve banka ve sigorta muameleleri vergisi mükellefiyeti doğmamaktadır. Elde edilen 10 TL komisyon bedeli için 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu hükümlerince KDV hesaplanması gerekmektedir.

3.1.2.4. Para Havalesi Hizmetlerinde Vergileme

Havale işlemlerinin Türkiye'den yurtdışına, yurtdışından Türkiye'ye yapılma durumuna göre elde edilecek komisyonların banka ve sigorta muameleleri vergisi karşısındaki durumu 91 Seri No'lu Gider Vergileri Tebliğinin 8'nci maddesinde detaylıca açıklanmıştır.

İlgili tebliğ açıklamaları gereği para havalesi işlemlerinde; ödeme kuruluşlarının ve işleme aracılık eden temsilcilerin, gönderenden tahsil ettiği toplam komisyon bedellerinden elde ettikleri komisyon bedelleri üzerinden banka ve sigorta muameleleri vergisi hesaplaması, işleme aracılık eden temsilcilerin BSMV mükellefiyeti olmaması halinde KDV hesaplaması gerekmektedir.

İşleme konu olan komisyon bedellerinin alıcıdan tahsil edilmesi halinde de yukarıdaki

açıklamalar geçerlidir. Kısacası elde edilen komisyon bedellerinin alıcı veya gönderenden tahsil edilmesi noktasında herhangi bir ayırım yoktur.

3.2. Elde Edilen Kazancın Vergilendirilmesi

Elektronik para ve ödeme kuruluşlarının; sektör düzenlemesi, faaliyet izinleri, lisansları ve kontrolü TCMB yetkisindedir. 6493 sayılı Kanun gereği bu kuruluşların faaliyette bulunabilmesi için anonim şirket şeklinde kurulmuş olmaları gerekmektedir. Bu nedenle elde ettikleri gelirler 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu konusuna girmektedir. 5520 sayılı Kanunu'nun 6'ncı maddesi gereği; kurumun bir hesap dönem içinde elde ettiği safi kazanç üzerinden kurumlar vergisi hesaplanır ve kazanç tespitinde 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun ticari kazanç hükümleri uygulanır. Bu sebeple elektronik para ve ödeme kuruluşlarının elde ettikleri gelirlerinin de içinde olduğu safi kazancı üzerinden kurumlar vergisi hesaplanır.

3.3. Komisyon İşlemlerinin Belgelendirilmesi

213 sayılı Vergi Usul Kanunu 227'nci maddesinin birinci fıkrası ile aksine hüküm olmadıkça, mezkur kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait olan kayıtlarda tevsikin mecburi olduğu hüküm altına alınmıştır. Yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikanın fatura olduğu ise aynı kanunun 229'uncu maddesinde açıklanmıştır. Bu hükümler gereği elektronik para ve ödeme kuruluşları elde ettikleri komisyonlar için fatura düzenlemek mecburiyetindedir.

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu kapsamında Türkiye’de kurulu finansman şirketlerinin banka ve sigorta muameleleri vergisine tâbi işlemleri nedeniyle fatura yerine geçmek üzere dekont düzenleyebilecekleri 435 Sıra No’lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile belirlenmiştir. Banka veya finansman şirketi olarak faaliyet göstermeyen ve 6493 sayılı Kanun kapsamında ödeme kuruluşu olarak faaliyette bulunanlar, teslim ve hizmetlerini dekont ile belgelendiremeyecekler fatura düzenlemek suretiyle belgelendireceklerdir.

4. SONUÇ

Geleneksel finansal işlemlerinin, teknolojik donanım ve yazılımlar ile birleştirilerek çok daha gelişmiş bankacılık sistemi veya finansal veri sistemi olan fintech kuruluşları son yıllarda hayatımıza girmiştir.

Toplu kalabalıklar veya geniş kitleler tarafından kullanılması ve yeni ekonomik argümanlara ihtiyaç duyulmasıyla fintech kuruluşları günümüzde etkin olmaktadır. İnternetin ve teknolojinin yaygın kullanımı da fintech kuruluşlarının etkinliğini artırmaktadır. Covid-19 pandemi süreci ile birlikte sektör son yıllarda sınıf atlamıştır.

Yeni ekonomik argüman arayışlarına cevap veren elektronik para ve ödeme kuruluşlarına ilişkin 6493 sayılı Kanun ile sektöre yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu yasa ile sektörün işleyişi, sektörde hizmet sunan firmaların kuruluşları, faaliyet izinleri, denetimi, kontrolü ve yaptırımlarına ilişkin düzenlemeler 27.06.2013

tarihi itibariyle yürürlüğe girmiştir.

TCMB’den alınan izin ile sektörde faaliyet gösteren elektronik para ve ödeme kuruluşları 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunlarının 28’nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları gereği banker sayılır. Bu kuruluşların, banka ve muamele hizmetleri dolayısıyla elde ettiği gelirleri (komisyon, ücret vb. adlar altında yapılan tahsilatlar) için adı geçen Kanunu’nun 28’nci maddesi gereği banka ve sigorta muameleleri vergisi tahakkuk ettirilmesi gerekir. Elde ettikleri komisyon gelirlerini, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nun 229’uncu maddesi gereği düzenledikleri fatura ile tevsik etmek mecburiyetindedirler.

E-paranın, ihraç eden kuruluşun sadece kendi mağaza ağında, sadece belirli bir mal veya hizmet grubunun satın alınmasında veya yapılan bir anlaşma sonucunda sadece belirli bir hizmet ağında kullanılması durumunda; ilgili kuruluşlar banker sayılmamakta ve banka ve sigorta muameleleri vergisi mükellefiyetleri bulunmamaktadır. Bu kapsamda elde ettikleri komisyon, ücret vb. gelirleri için KDV hesaplamaları gerekmektedir.

Diğer taraftan elektronik para ve ödeme kuruluşları, anonim şirket olarak kuruldukları için kurumlar vergisi mükellefi olup, banka ve muamele hizmetleri dolayısıyla elde ettiği gelirler dahil olmak üzere, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 6’ncı maddesi gereği safi kazançları üzerinden kurumlar vergisi beyan etmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

20.06.2013 tarih ve 6493 sayılı Ödeme Ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri Ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun

213 Sayılı Vergi Usul Kanunu

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu

6802 Sayılı Gider Vergileri Kanunu

28.08.1998 tarihli 98/11591 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (R.Gazete:01.09.1998)

Ödeme Hizmetleri Ve Elektronik Para İhracı İle Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik. (R.Gazete:01.12.2021)

87 Seri No'lu Gider Vergileri Tebliği

91 Seri No'lu Gider Vergileri Tebliği

435 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın, 12.02.2018 tarih ve 39044742-180-143728 sayılı özelgesi (Erişim 09.03.2022)

Prof. Dr. Duran BÜLBÜL ve Melek ÖZ, "Elektronik Para ve Ödeme Kuruluşlarının Banka ve Sigorta Muameleleri Karşısındaki Durumu", Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:477, Mayıs, 2021, s.6

KPMG Perspektifinden Fintech Sektörüne Bakış Raporu, 2021

TCMB,<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Temel+Faaliyetler/Odeme+Hizmetleri/Genel+Bakis/> (Erişim 09.03.2022)